

KULTURA

KAZALIŠTE – Premijera »Mise za predizbornu šutnju« Ivane Sajko u Meštrovićevu paviljonu u Zagrebu

U IGRI RAZOTKRIVANJA

Susret različitih medija u autorskom projektu Ivane Sajko »Misa za predizbornu šutnju« / Strukturalnim prizivanjem misnog rasporeda u teatarske prizore uvode se začudne perspektive i označavaju referencijalni zalomi

Dubravka Vrgoč

Politički je govor retoričan. On uvjerava i djeluje bez obzira na to što je pogrešan. Govor se prenosi i zabava u memoriju gledatelja poput zarazne bolesti. I govor kojim ste se zarazili na neki će način uvjetovati vaše buduće mišljenje. Stoga bi morao biti etičan. Nikad nije.

Dio je to iz predgovora za bilježnog u programu predstave »Misa za predizbornu šutnju« premijerno izvedene, u četvrtak na večer, u Meštrovićevu paviljonu. Po vlastitom tekstu Ivana Sajko režirala je predstavu što tematizira neke od ključnih fenomena naše suvremenosti scenskim govorom u kojim se isprepliču različiti medijski iskazi.

Jer, »Misa za predizbornu šutnju« osim kao kazališna izvedba može se očitati i kao izložba, autorski projekt koji povezuje riječ, pokret, glazbu, video zapis, jeku... Struk-

turalnim prizivanjem misnog rasporeda u teatarske prizore uvode se začudne perspektive i označavaju referencijalni zalomi. Ivana Sajko, s četiri izvodača, smiono ispisuje nacrt za scenski događaj u kojem se ne mogu odrediti jasne granice između različitih iskaza te se uspostavlja neočekivana cjelina u kojoj se umnažaju značenja te se time izmiče jednostranim interpretacijama.

Krajnji cilj izložbe je kontekstualizirati izvedbu, no redosljed bi mogao biti i obratan. Video projekcije Simona Bogojevića Naratha, uz svjetlosne instalacije Gorana Petercola, nisu samo atraktivan okvir scenskih događanja, već scenski materijal koji ravnopravno ulazi u igru definiranja unutarnje logike predstave koja pulsira jekom, onom prostornom i onom metafizičkom.

Krhotine priče, što je iz-

bjegla zakonitosti narativnoga, okupljaju se oko političke retorike i apstraktnog zločina. U dramskom predlošku likovi nose imena slavni Beckettovi čekići – Vladimira, Estragona i Luckyja, u izvedbi oni vizualiziraju misao, a njihov se govor prenosi mikrofonom, dok ga gledatelji mogu čuti jedino koristeći se slušalicama. Tako se javno (teatarski čin) transformira u osobno (slušanje) i poprima intimistički karakter.

Željka Sančanin, Franjo Dijak, Rakan Rushaidat i Pravdan Devlahović izvodači su tog, u našim prilikama neredovitoga kazališnog performanca, te svojom energijom ispunjavaju prostor unaprijed određen i podređen snažnom učinku razlika. Ivana Sajko upustila se tako u avanturu scenskih iščitavanja vlastitoga dramskog teksta koji priziva različite asocijacije u višestrukoj igri kazališnog razotkrivanja.

Ljepota svjetla i sjene: Motiv iz Zagreba

IZLOŽBA – Fotografije glasovita arhitekta Zdenka Stričića pod naslovom »Svjetla i sjene« u Muzeju grada Zagreba

ZABORAVLJENE FOTOGRAFIJE ZAGREBA

Izložci podsjećaju na »najljepšu, davno zaboravljenu monografiju o gradu Zagrebu«, ističe Zdenko Kuzmić / Fotografije su to Zagreba kao duboko melankolična i tajnovita grada / Raspršena svjetlost što se meko rasprostire nad građevinama ublažujući njihovu oštrinu okupanu sjenama najveća je kvaliteta Stričićevih radova

Marina Tenžera

Duboka melankolija grada okupana maglama, tajnovite srednjoeuropske prijestolnice zagonetne povijesti kojoj su pjevali samotnici poput Matoša i Zagorke, ljubeći i proklinjući istodobno »čemer magle tvojih baza i očajnost zvijezda što nad tobom niču«, izranja iz fotografija arhitekta i urbanista Zdenka Stričića (1902.–1990.) što su izložene u Muzeju grada Zagreba.

Riječ je o fotografijama iz zaboravljene monografije Zagreba »Svjetla i sjene«, knjige koju je Grafički zavod Hrvatske tiskao davne 1955. godine, kako ističe kustos MGZ-a Zdenko Kuzmić, priređivač izložbe, kojem je ta knjiga sudbinski odredila život.

Štoviše, izložba je priča o Zagrebu, o jednoj davno zaboravljenoj i nikada više tiskanoj knjizi i dječaku koju se u nju zaljubio toliko da je čitav život vezao uz fotografiju. Vidjevši prvi put Stričićeve fotografije ispunjene svjetlom i sjenama, naime, Kuzmić je ostao zadivljen njihovom ljepotom koja ga je podsjećala na Stančićeve vedute Varaždina. Ta je fascinacija bila toliko snažna da se zauvijek posvetio fotografiji i istraživanjima opusa starih fotografskih majstora.

Štoviše, igra sudbine nije se zaustavila na dječakoj ljubavi. Mnogo godina

kasnije naći će Zdenko Kuzmić razasute Stričićeve fotografske originale (pozitive) iz ove knjige u Metlačkoj 10 (što samo svjedoči da mnogi fotografski i slikarski opusi u Zagrebu završavaju na štandovima uličnih preprodavača), te ih otkupiti za MGZ.

Proučavajući, obrađujući i njegujući pronađeno blago, Kuzmić odlučuje javnost upoznati sa zaboravljenim opusom. Rezultat je prekrasna izložba kojoj je cilj zainteresirati javnost da se ova osobita monografija o gradu, koju je 1955. likovno opremio Ivan Picelj, a tekstom popratio Jure Kaštelan, ponovno tiska.

Izložena su skenirana uvećanja fotografija, koja se mogu vidjeti i na posebnoj projekciji (CD-rom), koju u pozadini prate i tekstovi Zdenka Kuzmića i Jure Kaštelana, a kao završetak izložbe izloženi su spašeni fotografski originali.

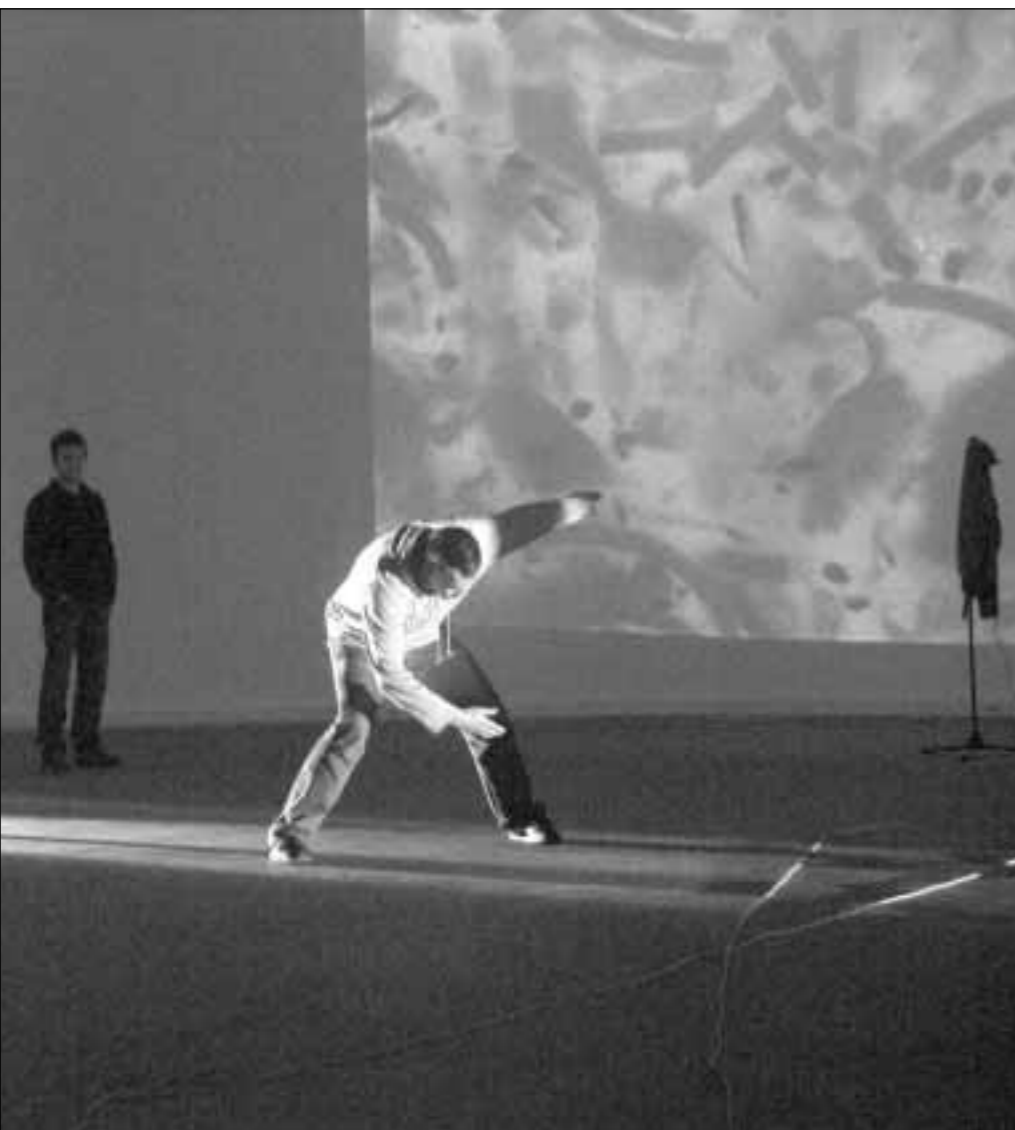
Ulice i uličice što sjetno vijugaju kroz grad, crkveni tornjevi, stari krovovi i raspucala unutarnja dvorišta s drvenim balkonima što nose breme prohujalih stoljeća pričaju svoju priču o gradu zimi sakrivenu u bjeličastim maglama. U svojim fotografijama traganjima Stričić nije snimao samo kaptolske kurije i gornjogradske palače, veličanstvene urbane cjeline što se pružaju s vidikovaca, već i malo poznate kutke, sakri-

vene ulice, tajnovite prolaze i stube što presijecaju zamršene ulice.

Raspršena svjetlost što se meko rasprostire nad građevinama ublažujući njihovu oštrinu okupanu sjenama, najveća je kvaliteta Stričićevih radova. Fotografije su to Zagreba kao duboko melankolična i tajnovita grada, čija je povijest jednako zagonetna i kao i povijest njegovih stanovnika. S posebnom je pažnjom Stričić snimao arhitektonske detalje – čudesne kamene ukrase i skulpture na građevinama, mjedene kvake, drvene prozore i vrata pa fotografije čuvaju uspomene i na danas nestale građevine.

Zdenko Stričić među najpoznatijim je hrvatskim arhitektima i urbanistima proteklog stoljeća. Arhitekturu je studirao u Dresdenu i Berlinu tijekom dvadesetih godina. Između 1931. i 1933. radio je samostalno u Berlinu projektirajući više građevina u Austriji, Njemačkoj, Češkoj, Slovačkoj i Švedskoj.

U Zagrebu se 1933. posebno posvetio rješavanju urbanističkih pitanja, regulacijama grada i gradskih četvrti te povijesnim gradskim cjelinama. Između 1946. i 1956. bio je profesor na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, nakon čega slijedi profesura na sveučilištu u Melbourneu, Massachusetts Institute of Technology u SAD-u i na Visokoj tehničkoj školi u Braunschwigu.

Vizualizirana misao: Prizor iz »Mise za predizbornu šutnju«

UNESCO – Ambasadori dobre volje preuzeli skrb za neka dostignuća duhovne baštine

AMBASADORI KAO POKROVITELJI

PARIZ, 27. veljače – UNESCOvi ambasadori dobre volje obvezali su se na godišnjem skupu koji je u četvrtak održan u Parizu da će se zauzimati za očuvanje »usmene i nematerijalne kulturne baštine čovječanstva« (glazba, kazalište, dijalekti...) tako što će pod pokroviteljstvo uzeti nekoliko remek-djela.

»U nematerijalnu baštinu, predugo zanemaranu ulaze svi oblici očitovanja ljudskog stvaralaštva. Da bi ta remek-djela imala svoje mjesto u svačijoj svijesti, potrebne su im ugledne osobe»,

kao je glavni ravnatelj Unesco Koichiro Matsuura, pokretač novoga oblika zaštitne svjetske baštine koji je nedavno prihvatio Unesco.

Skladatelj Jean-Michel Jarre predložio je da se osnuju digitalne zvučne baze s tradicionalnom glazbom i dinarječijima koje će biti dostupne bez naknade putem Interneta, što je »jedini način da se što prije zaštiti ta ugrožena baština«. Glumica Claudia Cardinale prihvatila je pokroviteljstvo nad sicilijanskim lutkarskim kazalištem Opera dei Pupi. Astro-

naut Patrick Baudry skrbit će za tradiciju obrade drva u selu Zafimaniry na Madagaskaru. »Važno je ponovno otkriti tu duhovnu baštinu čije će očuvanje omogućiti da se valoriziraju pomalo zaboravljene narodi koji su gdje i stoljećima čuvali ognjište znanja«, kaže argentinski pijanist Miguel-Angel Estrella, koji će biti pokrovitelj baštine iz Južne Amerike kao što su karneval u Oruru (Bolivija), usmena predaja naroda Zapara (Ekvador i Peru) i Garifuna (Honduras i Nikaragva). (Hina)

ČASOPISI – Predstavljena dva dvobroja časopisa »Kazalište«

NEZAOBILAZNA LEKTIRA

»Kazalište« je nužna karika u lancu razumijevanja stanja u suvremenom hrvatskom teatru, ali i nacrt za moguću promjenu njegove aktualne i prilično kaotične slike, rečeno je na predstavljanju

ZAGREB, 27. veljače – Recentni hrvatski kazališni svijet praćen je u nekoliko časopisa, od kojih je već sedmu godinu nezaobilazan i najznačajniji onaj pod naslovom »Kazalište«. Predstavljajući dvaju njegovih novih dvobroja, 13-14 i 15-16, održala se u četvrtak u Hrvatskom centru ITI, koji je ujedno i nakladnik časopisa. Predstavljajući »Kazališta«, Vjesnikova urednica kulture i kazališna kritičarka Dubravka Vrgoč, te povjesničar književnosti Milovan Tatarin naglašavali su iznimno značenje neprekidnog izlaženja časopisa za suvremenu hrvatsku teatrologiju i njegovu korespondenciju s vremenom u kojem izlazi i s potrebama ljudi koji ga žele čitati.

»Časopis 'Kazalište' je nuž-

na karika u lancu razumijevanja stanja u suvremenom hrvatskom teatru, ali i nacrt za moguću promjenu njegove aktualne i prilično kaotične slike koja po mnogočemu odgovara senzibilitetu ovog prilično kaotičnog vremena«, zaključila je svome izlaganju Vrgoč, naglasivši kako bi bez ovog časopisa »sjećanja na kazališne predstave bila još bljeda i kratkotrajnija, a budućnost takvoga hrvatskog kazališta kakvog danas imamo još neizvjesnija».

Tatarin se osvrnuo na vriednosti časopisa koje se, uz pravilan ritam izlaženja, očituju i u pluralizmu tekstova te osobnim interpretacijama lišenih »teorijske artiljerije«. Glavna urednica Ana Lederer objasnila je da je svjedočenje o suvremenom ka-

zališnom vremenu bitna odrednica časopisa te da redakcija nema namjeru objavljivati tekstove dnevno polemičkog karaktera.

Zamjenica glavne urednice Željka Turčinović napomenula je kako je »Kazalište« otvoreno za različite estetike i kazališne svjetonazore, najmlađe i vrsne teatrologe i kazališne kritičare, te je kao takav postao nezaobilaznom lektirou kazališnih djelatnika i ljubitelja kazališta.

Jedan od budućih ciljeva uredništva (koje uz navedene još čine Pavo Marinković i Ozren Prohić) jest češće izlaženje časopisa, čime će se svi aktualni kazališni događaji i najnovija književna i teatrološka izdanja moći na vrijeme popratiti.

Katarina Kolega

Novo vodstvo Društva prijatelja glagoljice

ZAGREB, 27. veljače – Redovna godišnja i ujedno izborna skupština Društva prijatelja glagoljice, koje ima cilj očuvanje hrvatske glagoljske baštine i promicanje glagoljice, održana je u srijedu, 25. veljače u dvorani Matice hrvatske u Zagrebu. Dosašnji predsjednik dr. Darko Žubrić podnio je izvješće o radu u proteklom razdoblju istaknuvši da je bilo do sada održano 110 tribina. Svečano su proglašeni novi počasni članovi akademik Anica Nazor, ravnateljica Staroslavenskog instituta Svetozar Rittig, i dr. Dragica Malić iz Intituta za jezik, te su im predana pismena priznanja. Ujedno je na godišnjoj skupštini izabrano novo ravnateljstvo u sastavu: Đurđa Arbutina, Stjepan Bahert, Vlatko Bilić, Biserka Draganić i Davor Đurinović, dok je za predsjednika Društva prijatelja glagoljice jednoglasno izabrana mr. sc. Narcisa Potežica, voditeljica Knjižnice Novi Zagreb. S. I.

Retrospektiva Antonija Tapiasa

BARCELONA, 27. veljače – Dvjestotinjak djela katalonskog slikara i kipara Antonija Tapiasa izloženo je u Muzeju suvremene umjetnosti u Barceloni na retrospektivnoj izložbi, najpotpunijom antologijom toga slikara. Izložba koja će trajati do 9. svibnja prikazuje umjetnikov put, od slika iz početnog razdoblja do 40-ih i njegovih najnovijih djela. Antoni Tapias (80), koji je stvorio više od osam tisuća djela, izjavio je da je sačuvalao »veliku radoznalost i nezadovoljstvo koji ga tjeraju da se vraća na istu, idealnu sliku«. (Hina/AFP)

IZLOŽBE – »Stakleno raspeće« Tanje Bezjak u galeriji »Karas« u Zagrebu

Nikolina Vrekalo

Galerijski prostor što je u gudio izložbu kiparice Tanje Bezjak (1971.), postao je autentičnim dijelom dviju instalacija izloženih na dvije etaže galerije »Karas« u Zagrebu. Atmosferom prigušenoga svjetla i koncepcijom uopće (etaže povezanosti stubištem) takav je prostor idealan za promišljanje religioznih i intimnih ili komorne sadržaja.

Umjetnica je u donju etažu smjestila veliki bračni krevet uredno pokriven bi-

jelom posteljinom, te iznad njega postavila latinski križ velikih dimenzija, načinjen od komada raznobojnog stakla. Križ je vertikalna okosnica (u fizičkom i duhovnom smislu) koja, u odnosu prema horizontalni kreveta, simbolizira religiozno (duhovno) što natkriljuje osobnu i ljudsku (fizičku) sferu postojanja.

Stakleno raspeće svojom materijom (staklom) i umjetničkom izvedbom (utisnuti poljupci s tragovima ruža, upisane zamjenice ti i ja) pokazuje intimnost reli-

gioznog, kao što cijeli izložbeni koncept nosi definiciju »religiozne intimnosti«. Naime, i raspeće navedenim karakteristikama referira na prolaznu, krhku i ljudsku komponentu.

Poput odlaska u intimne prostore smještene na katovima stana, i izložbeno kretanje vodi na gornju etažu čiji je javni prostor u cijelosti pretvoren u komornost jedne sobe, odnosno njezina glavnog sadržaja – kreveta. Za razliku od uredno posložene postelje iz prizemlja, ova na gornjoj etaži pokazuje dinamizam i kretanje. Među naboranim plaktama, svoju umjetničku poruku prenose i polimorfne staklene skulpture iz kojih isijava svjetlost.

Stvarajući različite oblike, Tanja Bezjak prenosi osjećajne kodove koji su, poput staklene materije, lomljivi i podložni preinakama. Iz oštih, tanjih ili dubljih uleknuća prodire crvena boja, za koju umjetnica kaže da je »boja krvi, mesa i utrobe, slika unutrašnjosti, izokrenuta kao čarapa – prema van«. Polimorfni oblici su simboli najšireg spektra unutarnjih stanja koja se radaju u odmoru ili sjedinjavanju na posteljnoj površini. Umjetnica je neizbježnu tjeskobu imenovala rječnikom zoomorfne mase ovješene u kutovima stropa kao slutnja-prijetnja ili kao daleka misao na odlasku.

Tanja Bezjak svojim instalacijama pomiruje kategorije osobnoga i javnoga (ulaz u galerijsku spavaonicu iz Praške ulice), dokazujući nepostojanje granice u umjetnosti i njezinu tumačenju života.

Osjećajni kodovi: Instalacija Tanje Bezjak u »Karasu«